

Samme Konge modificerede i de Randers By 1505 givne Privilegier fornævnte Forbud derhen, at Ingen maatte sætte Kuser i Randers Fjord dybere end paa 3 Alen Vand, fordi „Skibsdybhet og Strømmen i Randers Fjord skulle aldeles fri være.“ Disse Privilegier ere in extenso aftrykte hos Neckelmann Pag. 56.

Begge de nævnte Bestemmelser af Kong Hans indeholde saaledes Forbud mod Brugen af visse Fisseredskaber i Randers Fjord, navnlig i Seildybet, for at dette kunde være frit, ligesom de give Borgemeister og Raad i Randers Ret til at paatale og dømme Overtrædelser af disse Forbud. Men heraf ses tillige, at hvem, der ikke benyttede sig af de forbudne Redskaber, havde Lov at fiske, og at der ikke var Tale om nogen Eneret hverken for Kongen eller Randers Bys Borgere til Fisseriet i Fjorden, det være sig i Seildybet eller andetsteds. Snarere synes det, som om de tilgrændsende Lodsseiere senere — ligesom Axel Vagesøn i 1492 — have villet paastaa Eneret til Fisseriet i Fjorden udfor deres Grund, og at dette har givet Anledning til, at Borgemeister og Raad i 1537 lode optage det tidligere omtalte Thingsvidne for, at det er Kongens fri Strøm og Randers Bys frit Fiskevand fra Randers Bro ud i Havet til Boels Sten.

Striden mellem Randers Borgere og Lodsseierne samt den øvrige Fisseribefolkning var stedse staaende. Borgerne maatte gjentagne Gange værge sig imod, at Lodsseierne vilde forbyde dem at fiske i Aaen og Fjorden og paastaa Eneret til Fisseriet udfor deres Eiendomme til midtstrøms. Tillige klagede Borgerne gjentagende over, at den Raade, hvorpaa Lodsseierne og den øvrige Fisseribefolkning fiskede paa Strækningen nedenfor Randers, baade spærrede Seiladsen til Byen og utilbørlig stadede Fisseriet ved denne. Kongerne, der havde Domæner overfor Randers og saaledes ogsaa vare interesserede i, at Fisseriet ved samme ikke led for meget ved det Fiskeri, som dreves paa den nedre Del af Fjorden, gavede jævnligt Borgerne Medhold. Dette skete saaledes ved Kong Hans's ovenfor nævnte Forbud af 1503 og 1505 mod Brugen af visse Fisseredskaber og yderligere ved en Forordning af Christian den 3die af 1552, der omtales hos Neckelmann Pag. 21, imod Brugen af „Holmere“, et nu ujtændt Redskab.

Etse Brock, der ifølge Stadfeldt var Lehnsmænd i Dronningborg nu Randers Amt fra 1ste Mai 1597 til sidst i Maret 1625, da han døde ¹⁾, omtales oftere som den, der sørgede for, at Seilløbet op til Randers i hans Tid holdtes navigabelt. Men efter hans Tid blev Seilløbet efterhaanden forbygget og tilmuddret af en Mængde Lægegaarde, hvis Giere — som Neckelmann siger Pag. 23 — søgte at forcere Lægens Tilgang, hver især til sin Gaard ved langt udstrakte Hjørder og ved Muddring at forøge Strømgangen til deres egen Gaard og derved tillige formindste den til Andres. Dette gav Anledning til, at Kong Frederik den 3die efter Klage fra Drigheden i Randers ved Reskript af 2den April 1663 nedsatte en Kommission til at undersøge og afhjælpe disse mislige Forhold. Neckelmann meddeler (Pag. 25) Ordlyden af dette Reskript; men denne er dog næppe fuldkommen paalidelig, da den dels ikke stemmer med Datidens Reskription, og sandsynligvis er tagen af Lægekommisssionsforretningen af 1696—98, hvis Meddelelser Neckelmann ses gjentagende, hvad jeg senere skal paavise, at have taget for ordlydende Afskrifter, hvor de kun ere Referater af vedkommende Aktstykkers Indhold. Indholdet af Reskriptet af 2den April 1663 er imidlertid udførlig gengivet i det kongelige aabne Mandat af 8de Marts 1664 (Bilag 10), der tillige indeholder til fremtidig Efterlevelse en ordret Gjengivelse af den nedsatte Kommissiøns under 21de Mai 1663 undertegnede Forretning. Det er dette aabne Mandat af 8de Marts 1664, om hvilket Neckelmann i Fortalen til sin Bog meddeler, at han forgjæves lod det eftersøge af Kancelliet, og at det „er det vigtigste Dokument for Afgjørelsen af det Spørgsmaal, hvo der er berettiget til Lægefiskeriet i Randers Fjord“.

Indholdet af bemeldte af Kong Frederik III. udgivne aabne Mandat af 8de Marts 1664 (Bilag 10) er følgende:

Først gengives udførlig Indholdet af det Reskript af 2den April 1663, ved hvilket Kommissionen blev nedsat. Dennes Opgave var at undersøge Bestaffenheden af og Berettigelsen til alle Læge- og Fiskegaarde fra Værum By og indtil Fjordens Udmunding i Havet, og at paabyde Afbrudningen af alle saadanne, som vare anbragte for langt ud i Fjorden, den almindelige Skibsfart, Kommerciens og Kongens Toldrettighed til Skade.

¹⁾ Beskrivelse over Randers Kjøbstad af S. A. Stadfeldt. Udfoged i Randers og Herredsfoged og Skriver i Sønderhald, Østerlissberg og Kongss Herreder. Kjøbenhavn 1804.